

Učíme formativne.cz

Formativní hodnocení v českém jazyce na 2. stupni ZŠ

Pavla Štěpánová (paja.stepanova@seznam.cz)

ZŠ Květnák (Květnového vítězství 1554)

Zavádění formativního hodnocení na základních školách,
reg. č.: CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_032/0008212.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Obsah workshopu

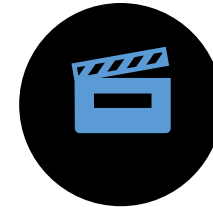
---

1. práce s cíli v rámci tematického celku hláskosloví
2. tvorba kritérií s žáky (na metodě ŽIVOTABÁSEŇ)
3. práce s kritérii v hodinách dílen čtení s důrazem na sebehodnocení žáků
  - a) minilekce
  - b) jak „to“ bylo v praxi
  - c) co „to“ dalo dětem

1. PRÁCE S CÍLI V RÁMCI TEMATICKÉHO CELKU

**CÍLOVÁ SKUPINA:
ŽÁCI 6. ROČNÍKU**

**TÉMA:
ČJ – HLÁSKOSLOVÍ (5 h)**

**JAK ZJISTIT, CO ŽÁCI UMÍ Z 1. STUPNĚ?
JAK PRŮBĚŽNĚ PRACOVAT S TÍM, CO SE ŽÁCI NAUČILI?**

HLÁSKOSLOVÍ

1. Poznám souhlásku a samohlásku.
2. Vím, jaký je rozdíl mezi hláskou a písmenem.
3. Poznám ve slově spodobu znělosti.
4. Umím odůvodnit rozdíl mezi psanou podobou slova a jeho výslovností (sladký, úzký).

Ke každému cíli zapište:

- a) fajfku, pokud cíli rozumíte, dokážete ho vysvětlit
- b) otazník, pokud je u cíle nějaká nejasnost
- c) křížek, pokud cíli zatím příliš nerozumíte

- a) Kdo si není u něčeho jistý?
- b) U kterého cíle se objevil křížek?
- c) Který cíl se vám zdá nejtěžší/nejjednodušší? (okomentujte)

miniLEKCE

A) K jakému cíli/k jakým cílům se texty vztahují? Podle čeho tak usuzujete?

B) Jaké nové/důležité informace jste se dozvěděli?

Víte, jak vypadá hlásková stavba slova? Jak označujeme jednotlivé hlásky a na co si při ní musíme dávat pozor?

Každé slovo můžeme rozdělit na slabiky a hlásky. Určení jednotlivých hlásek ve slově říkáme právě hlásková stavba slov.

Hlásky slyšíme a vyslovujeme, říkáme je svým hlasem.

Písmena píšeme a vidíme.

Většinou se hlásky a písmena ve slově shodují, někdy však dochází k tomu, že ve slově vyslovujeme hlásku, kterou nepíšeme. V takovém případě je potřeba rozlišovat právě hlásku od písmene, abychom hláskovou stavbu určili správně. Například slovo běžet vyslovujeme *bježet*, hlásková stavba tedy bude obsahovat i hlásku J, kterou ale nepíšeme.

Co v hláskové stavbě označujeme

Úplný základ hláskové stavby tvoří rozdělení hlásek na samohlásky a souhlásky.

Samohlásky

V češtině máme tyto samohlásky:

Do samohlásek

patří také dvojhlásky:

Samohlásky i dvojhlásky značíme vždy **kolečkem** ○ . Pod každou samohláskou ve slově tedy

napíšeme kolečko. Jedno kolečko píšeme také pod dvojhlásku, přestože je tvořena dvěma písmeny, je brána jako jedna dvojhláska.

Souhláska

Souhlásky tvoří druhou část abecedy. Nejjednodušeji lze říci, že vše co není samohláska, je souhláska. Mezi souhlásky patří:

Souhlásky vždy značíme **křížkem** ✕ , pro každou souhlásku použijeme jeden křížek. Také souhlásku CH značíme pouze jedním křížkem.

Když je ve slově více hlásek než písmen

V některých případech slovo čteme trochu jinak než ho píšeme, jedním z takových případů je **písmeno ě, které někdy čteme jako je. Obě hlásky** musíme v hláskové stavbě slova **označit**, přestože ve slově žádné písmeno J nepíšeme. Toto pravidlo se vztahuje na slova jako větev (čteme *vjetev*), běžec (čteme *bježec*), květina (čteme *kvjetina*), pěna (čteme *pjena*). Podobně můžeme **písmeno ě** někdy **číst** také jako **hlásky ně**, například ve slovech město (čteme *mněsto*), mělčina (čteme *mnělčina*). U těchto slov si musíme vždy uvědomit, že hlásky vyslovujeme, tedy že v hláskové stavbě určujeme vše, co slyšíme a vyslovíme, ne co píšeme.

větev
xxoxox

běžec
xxo xox

pěna
xxo x o

město
xxo xxo

miniLEKCE

x = souhláska

o = samohláska

POUŠŤ, CHLEBA

XXOX

OXOXO

Jaký je rozdíl mezi hláskou a písmenem?

a) Kolik má slovo písmen?

b) Kolik má slovo hlásek?

BĚŽET – ZPĚV

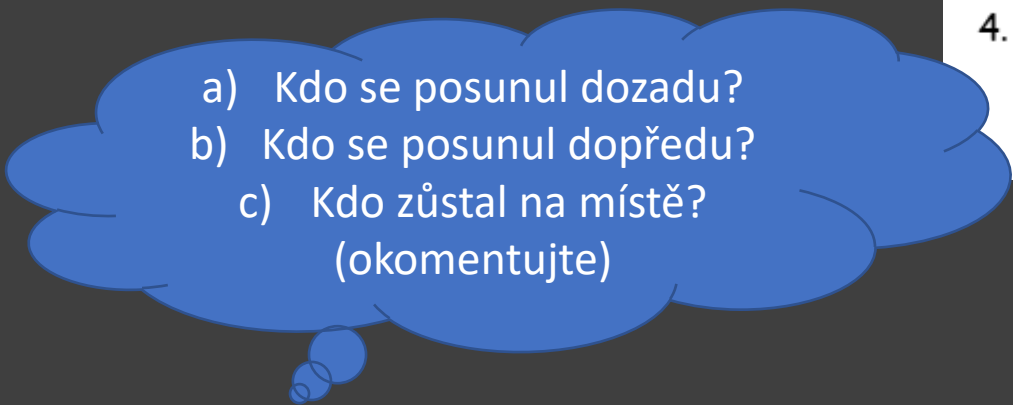
JAKÉ INFORMACE POVAŽUJI ZA DŮLEŽITÉ ZAPSAT SI DO PORTFOLIA?

miniLEKCE

Znovu se vraťte k cílům a запиšte odpovídající symboly podle aktuálního porozumění (✓,?,x).

HLÁSKOSLOVÍ

1. Poznám souhlásku a samohlásku.
2. Vím, jaký je rozdíl mezi hláskou a písmenem.
3. Poznám ve slově podobu znělosti.
4. Umím odůvodnit rozdíl mezi psanou podobou slova a jeho výslovností (sladký, úzký).

-
- a) Kdo se posunul dozadu?
  - b) Kdo se posunul dopředu?
  - c) Kdo zůstal na místě?
(okomentujte)

Jak to bylo v praxi a co by šlo lépe?

a) Metoda I.N.S.E.R.T

- fajku (✓) pro cíle, o nichž si myslí, že je zvládají – rozumí jim;
- otazník (?) pro cíle, o nichž slyšeli, ale nejsou si jistí, zda jim přesně rozumí;
- křížek (x) pro cíle, kterým nerozumí, neví, co znamenají.

b) začít otázkou: U kterého cíle máte „?“

c) palec nahoru – destičky – špachtle

d) zadat min. 1 cíl, který žáci neznají, a ověřit tak, že četli/vyplňovali PL poctivě

e) zápis do PL (těžší příklady)

f) reflexe každou hodinu + NIC NEGUMOVAT

g) založit do portfolia a nosit každou hodinu

HLÁSKOSLOVÍ

1. Poznám souhlásku a samohlásku.

2. Poznám ve slově dvojhlásku. ✓

auto ouka ouření

3. Vím, jaký je rozdíl mezi hláskou a písmenem. ✓

říkám říka

4. Umím zapsat výslovnost a odlišit počet hlásek a počet písmen ve slově. ✓

mělo [mne]lo]
5 písmen 6 hlásek

5. Umím odůvodnit rozdíl mezi psanou podobou slova a jeho výslovností (sladký, úzký).

6. Poznám ve slově podobu znělosti.

7. S oporou o tabulku (nebo podle hlasivek) poznám, které hlásky jsou znělé a které jsou neznělé. X

had, pmeš, hladký, knižka, vtip
↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓
z N z N z N z N z N

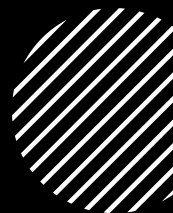
8. Umím rozdělit slovo na slabiky a poznat slabikotvorné R a L. ✓

srdce ranika ručička
nemí tam samohlásky nemí tam samohlásky nemí tam samohlásky

9. Dokážu odlišit význam slov, která se liší délkou (pota x pota), tvrdým „y“ (vila x vyta), případně jedním písmenem (zeď x zeť).

REFLEXE

Co Vás zaujalo? (+/-)

V čem vidíte smysl/přínos?

Jaká jsou rizika?

Co „to“ přineslo dětem?

Jo, tohle jsme
dělali, ale vůbec
netuším, co to je.

Vím, co bych si
měla opakovat,
protože mi to
nejde.

Vidím, co jsem se
naučil.

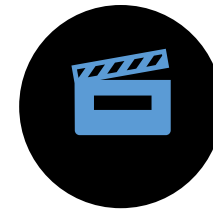
Vím, co mám
umět.

„Dokážu odpovědět
na otázku: Co jsem
se dnes naučil(a)?“

2. TVORBA KRITÉRIÍ S ŽÁKY

**CÍLOVÁ SKUPINA:
ŽÁCI 6. ROČNÍKU**

**TÉMA:
D – SPARTA; CAESAR**

**JAK MOHOU ŽÁCI ZLEPŠIT SVÉ DÍLO?
JAK SE NEZBLÁZNIT Z POSKYTOVÁNÍ ZPĚTNÉ VAZBY?**

metoda: ŽIVOTABÁSEŇ

Vyberte si oblíbenou historickou, literární, sportovní aj. postavu.

Báseň obsahuje relevantní informace, které se neopakují.

Jsem .... (3x podstatné jméno)

Jsem ... (3x přídavné jméno)

Těším se na to, až...

Přeji si...

Jsem hrdý(á) na to, že...

Slyšel(a) jsem o tom, že...

Za pár let...

Nerad(a) se chlubím tím, že...

Moje oblíbená barva je..... , protože....

Často sním o tom, že...

Životopis

Spartan

Jsem Spartánský chlapec, matce a otci mě sebrali a našim štůtu.

Jsem mladý, velmi zdatný a hrdý na to, že jsem Spartan.

Trávím se na to až vyrostu a nikdy bojovat.

Přijí si, abych v boji uspěl.

Jsem hrdý na to, že jsem byl vybrán mezi nejlepší bojovníky.

Shyěl jsem, o tom, že boje jsou těžké a krvavé.

Na pár let bych chtěl být velitelem vojsk.

Nerad se chvilím s tím, že chci bojovat.

Moje oblíbená barva je rudá, protože je to barva krve.

Často sním o tom, že se mě bude velitel vojska.

Jak uvedený příklad
odpovídá zadání?

Báseň obsahuje
relevantní informace,
které se **neopakují**.

Co za informace se z
básně dovídáme?

Posud'te tyto výroky.
Jak odpovídají zadání?

Báseň obsahuje **různé relevantní** informace, které se **neopakují**.

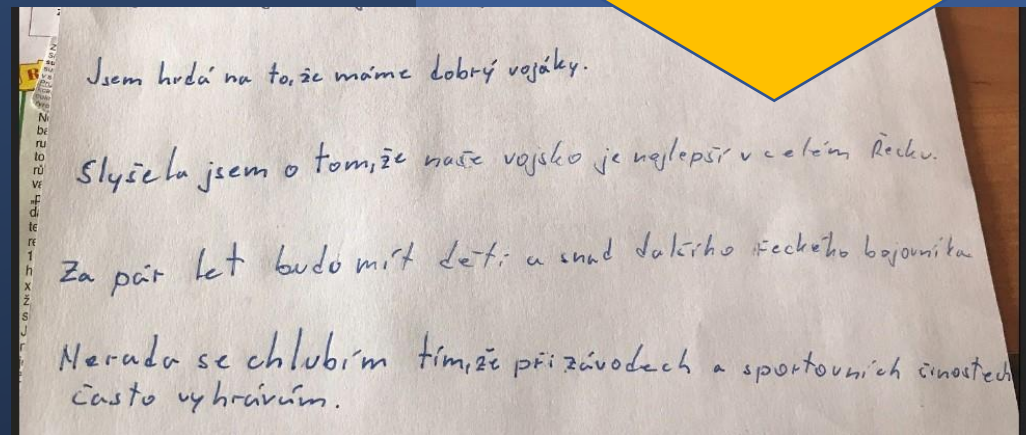
Těším se, že budu dospělá.
Sním o tom, že se mi splní mé sny.
Přeji si uspět.

Toto je veškerá
odevzdaná práce –
jak odpovídá zadání?

Těším se na to, až se stanu vojákem.
Jsem hrdý na to, že jsem se stal vojákem.

Moje oblíbená barva je modrá, protože mám rád moře.

Moje oblíbená barva je zelená, protože se mi líbí.

Jsem hrdá na to, že máme dobrý vojáky.
Slyšela jsem o tom, že naše vojsko je nejlepší v celém Řecku.
Za pět let budu mít děti a snad dokonce i svého bojovníka.
Moc rád se chlubím tím, že při závodech a sportovních činnostech často vyhrávám.

Jak to bylo v
praxi a co by
šlo jinak?

KRITÉRIA ŽIVOTABÁSEŇ

	Výborná práce	Pěkná práce	Zmatená práce
DODRŽENÍ ZADÁNÍ	Životabáseň obsahuje všechny výroky, příp. jejich úpravu dle zadání.	V životabásni chybí některé výroky.	V životabásni chybí zhruba polovina výroků, případně báseň obsahuje jen slova, nikoli věty.
OBSAH	Životabáseň obsahuje konkrétní (faktografické), podstatné a zajímavé informace.	Některé informace nejsou tolik důležité, případně jsou příliš obecné.	Hodně informací není tolik důležitých nebo jsou povrchní a obecné.
OPAKOVÁNÍ INFORMACÍ	Informace v životabásni se neopakují.	Některé informace se opakují.	Většina informací se opakuje.
GRAFICKÁ STRÁNKA	Životabáseň je přehledná, jasně čitelná.	Životabáseň je místy nečitelná nebo nepřehledná.	Většina básně je nepřehledná nebo nečitelná.

KRITÉRIA ŽIVOTABÁSEŇ S BODY

	Výborná práce	Pěkná práce	Zmatená práce
DODRŽENÍ ZADÁNÍ	Životabáseň obsahuje všechny výroky, příp. jejich úpravu dle zadání.	V životabásni chybí některé výroky.	V životabásni chybí zhruba polovina výroků, případně báseň obsahuje jen slova, nikoli věty.
	10 bodů	5 bodů	0 bodů
OBSAH	Životabáseň obsahuje konkrétní (faktografické), podstatné a zajímavé informace.	Některé informace nejsou tolik důležité, případně jsou příliš obecné.	Hodně informací není tolik důležitých nebo jsou povrchní a obecné.
	45 bodů	20 bodů	5 bodů
OPAKOVÁNÍ INFORMACÍ	Informace v životabásni se neopakují.	Některé informace se opakují.	Většina informací se opakuje.
	35 bodů	20 bodů	5 bodů
GRAFICKÁ STRÁNKA	Životabáseň je přehledná, jasně čitelná.	Životabáseň je místy nečitelná nebo nepřehledná.	Většina básně je nepřehledná nebo nečitelná.
	10 bodů	5 bodů	0 bodů

REFLEXE

Co Vás zaujalo? (+/-)

V čem vidíte smysl/přínos?

Jaká jsou rizika?

Co „to“ přineslo žákům aneb Jak jsme dopadli na 2. pokus?

1. pokus

ŽIVOTABÁSEŇ

SPARTAN

Jsem .... (3x podstatné jméno) *voják, spartánský, řecký.*
Jsem ... (3x přídavné jméno) *slavný, silný, nebojácný.*
Těším se na to, až... *vyhrájeme další bitvu.*
Přeji si... *vidět svoji matku.*
Jsem hrdý na to, že... *jsm jediný nejlepší voják.*
Slyšel jsem o to, že... *mám nejlepší vojáky.*
Za pár let... *už vojákem nebudu.*
Nerad se chlubím tím, že... *napří přepravení uměla matka.*
Moje oblíbená barva je... *rudá, protože je vidím při bitvách.*
Často sním o tom, že... *budu říš napořád.*

2. pokus

ŽIVOTABÁSEŇ

GAIUS JULIUS CAESAR

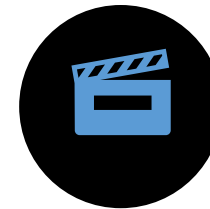
Jsem .... (3x podstatné jméno) *konšel, císař, nejlaonější říman*
Jsem ... (3x přídavné jméno) *šlechtař, obdivany, oddivovaný*
Těším se na to, až... *se stanu diktaátorem*
Přeji si... *do to ovládnout celý říím*
Jsem hrdý na to, že... *jsm neprohrát jedinou bitvu*
Slyšel jsem o to, že... *jednou mě zabijou v senátu*
Za pár let... *budu slavatý po celé Evropě jako bít*
Nerad se chlubím tím, že... *roku 58 př.n.l. jsm přišel do říš konšel*
Moje oblíbená barva je... *protože sakonou barva má víno*
Často sním o tom, že... *dobiju celou rodinu Evropu*
Mrzí mě, že *jsm dal Pompeiovi svoji dceru*
Moje oblíbené výroky jsou ... *„veni, vidi, vici“ a „Alea sacl est“*

3. PRÁCE S KRITÉRII V HODINÁCH DÍLEN ČTENÍ S DŮRAZEM NA ROZVOJ SEBEHODNOCENÍ ŽÁKŮ

**CÍLOVÁ SKUPINA:
ŽÁCI 7. ROČNÍKU**

**TÉMA:
ČJ – DÍLNA ČTENÍ**

**JAK ZVÝŠIT VNITŘNÍ MOTIVACI ŽÁKŮ KE ČTENÍ?
JAK HODNOTIT VYPRACOVANÉ ÚKOLY?**

miniLEKCE

- **pohodlně se usadte**, vezměte si knížku a v klidu si **5(10) minut čtete**
- **čtenářský úkol:** Představte si, že se začínáte propadat do příběhu, který čtete. Které 3 věci byste si s sebou vzali, aby vám v příběhu pomohly „přežít“? Zdůvodněte svoji volbu.

Zhodnoťte svoji dnešní práci v hodině dílny čtení podle tabulky kritérií. Forma zápisu: A3, B4, C3, D2

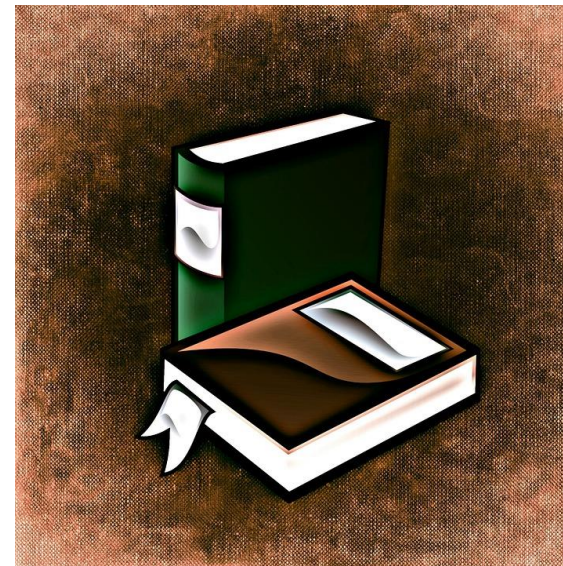
Kritéria
hodnocení
v dílně čtení

Vyberte si jedno kritérium a doplňte jej slovním komentářem.

	4 body	3 body	2 body	1 bod
A) Doba čtení	Čtu po celý stanovený čas.	Čtu většinu stanoveného času	Čtu pouze část stanovené doby.	Předstírám, že čtu.
B) Chování během čtení	Respektuji ostatní kolem sebe.	Respektuji ostatní kolem sebe většinu času.	Ostatní čtenáře často vyrušuji.	Vyrušuji ostatní čtenáře.
C) Tempo čtení	Čtu odpovídajícím tempem a nepřeskakuji pasáže.	Občas přeskočím kratší pasáž.	Čtu příliš pomalu nebo rychle. Přeskakuji některé pasáže/řádky.	Přeskakuji některé pasáže, často myslím na jiné věci.
D) Čtenářský úkol	Úkol jsem splnil(a) celý a bez chyb.	Úkol jsem splnil(a) s drobnými nepřesnostmi.	V úkolu chybí podstatné informace.	Chybí většina úkolu nebo neodpovídá zadání.

Jak to bylo v praxi a co by šlo jinak?

1. písemný zápis do sešitu s 1 vybraným komentářem
2. sdílení ve dvojici (bez zápisu), ve skupině, ve třídě (špachtle)
3. sledování pokroku:
  - a. V čem jsem se od minule zlepšil(a)?
  - b. Co se mi (oproti minulé hodině) podařilo?
  - c. Co se mi zatím nedaří?

- a. Co se mi příliš nedařilo a proč?
- b. V čem se chci do příště zlepšit?
- c. Za co se chci ocenit?

Co „to“ přineslo žákům?

D2: Úkol pro mě bylo dneska těžké splnit, protože jsem se nemohla soustředit, když vedle ve třídě hrála hudba.

A4: Dnes jsem se zlepšil v tom, že jsem se více soustředil na čtení.

Mám B3, protože jsem úkol splnil dřív a nudil jsem se.

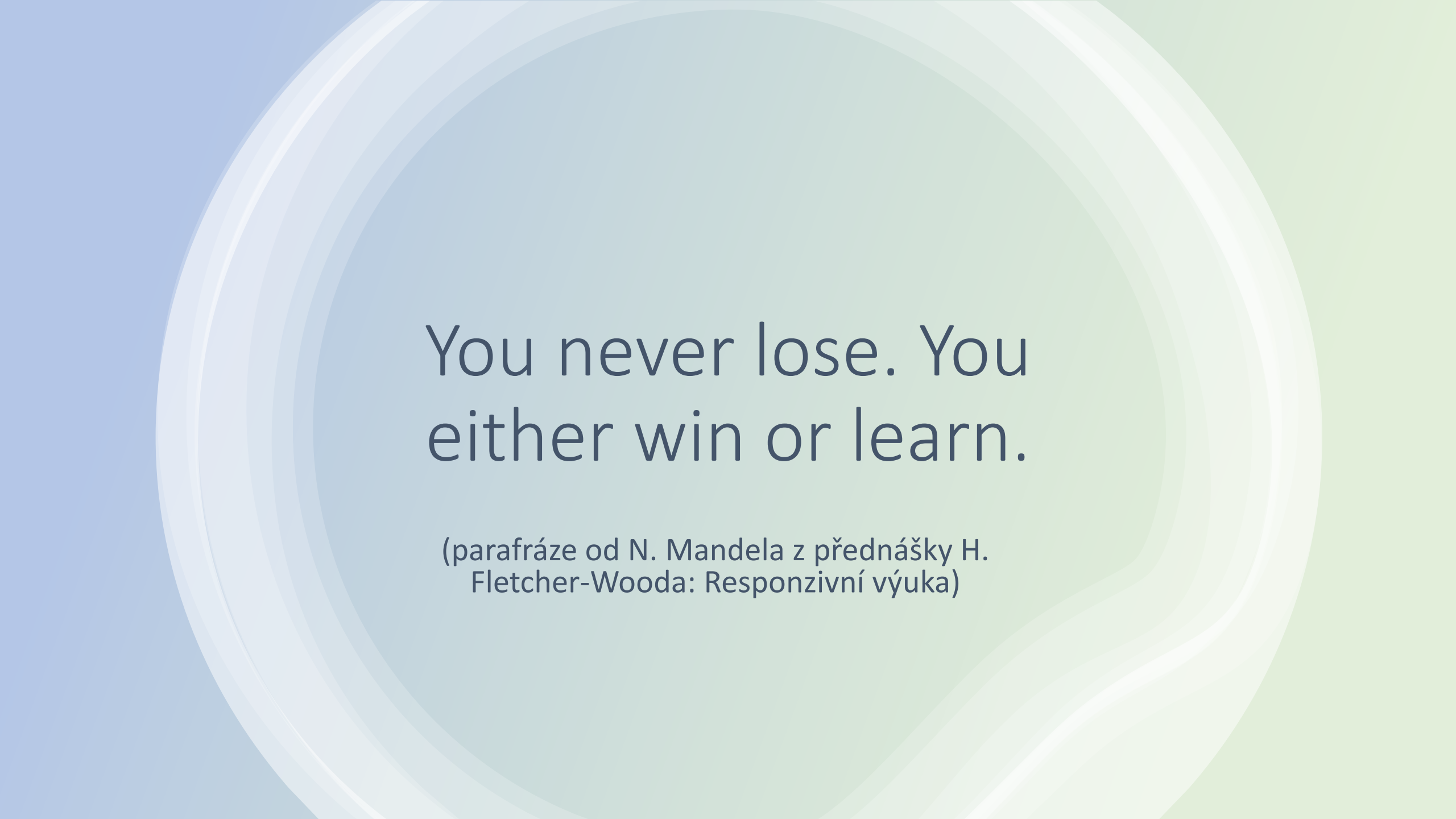
D3: Udělala jsem předpověď a mám jen 1 otázku.

Mohu říct, co mi nejde, a není to žádný problém.

B3: Nevešel jsem se na stole se sešitem a posouval ostatní sešity.

A – doba čtení
B – chování
C - tempo
D – úkol

hodnoty:
4 – nejvyšší
1 – nejnižší

You never lose. You
either win or learn.

(parafráze od N. Mandela z přednášky H.
Fletcher-Wooda: Responzivní výuka)

Více na formativne.cz

Zavádění formativního hodnocení na základních školách,
reg. č.: CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_032/0008212.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY